Unge søger information om psykedeliske stoffer på internettet, hvor en overvejende positiv holdning til stofferne dominerer

Interessen for at bruge psykedeliske stoffer blandt unge stiger. En del unge finder viden og råd om stofferne på internettet for at undgå skader, men de anbefalinger, de finder online, er ofte forskelligartede og kan være svære at navigere i, især for sårbare unge.

AF MARGIT ANNE PETERSEN, SØREN HOLM, OSKAR ENGHOFF OG MORTEN HESSE

Margit Anne Petersen er antropolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

Oskar Enghoff er sociolog og adjunkt ved Center for Rusmiddelforskning

Søren Holm, ph.d. i folkesundhedsvidenskab, er rusmiddelbehandler og forebyggelseskonsulent i Ungecentret i Aarhus Kommune

Morten Hesse er psykolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

I løbet af det sidste årti har der blandt både forskere og i befolkningen været en fornyet interesse for det terapeutiske potentiale ved psykedeliske stoffer, ofte omtalt som 'den psykedeliske renæssance' (1). Forskningsundersøgelser peger på, at bl.a. det psykedeliske stof psilocybin (bl.a. fra psilocybin-svampen 'Spids Nøgenhat') viser positive effekter i behandlingen af forskellige psykiske problemer (2). Derudover har personlige og positive erfaringer med stoffer som LSD og DMT (Dimethyltryptamin) været beskrevet i et stjernespækket dokumentarprogram på Netflix, i nogle af de mest solgte bøger på Amazon, af flere af verdens mest populære podcastværter og ikke mindst i forfatter Martin Kongstads biografi om den danske komiker Casper Christensens oplevelser med MDMA-terapi. Også i behandlingsregi kan man mærke, at flere unge bruger psykedeliske stoffer. Blandt de 18-26-årige i misbrugsbehandling er andelen, der har brugt psykedeliske stoffer, steget fra 1,7 % i 2008 til 9,0 % i 2018 (3), og flere behandlingstilbud til unge under 18 år har også oplevet en stigning i antallet af henvendelser om hjælp i forbindelse med psykedelisk stofbrug. Nysgerrige unge søger ofte viden om rusmidler på internettet (4), og unge i kommunal misbrugsbehandling fortæller, at de ofte finder svar og rådgivning via online fora. På Center for Rusmiddelforskning har vi sat gang i to nye forskningsprojekter, som på forskellig vis undersøger internettets rolle i unges brug og forståelser af psykedeliske stoffer.

"Brugernes svar på Sundhedsstyrelsen"

I denne artikel fokuserer vi på, hvordan psykedeliske stoffer omtales og diskuteres på et af de mest aktuelle online fællesskaber relateret til psykedeliske stoffer i Danmark, hvor antallet af aktive brugere vokser, samt hvor positive holdninger til psykedeliske stoffer dominerer debatten. Det er et forum med over 25.000 registrerede brugere og nok et af de største online rusmiddelfællesskaber, der helt generelt findes i Danmark. De kalder sig "Brugernes svar på Sundhedsstyrelsen" og skriver på deres site, at der "hvor Sundhedsstyrelsen fejler, tager de over". Deres mission er at bidrage til det, de ønsker skal være en 'sund rusmiddelkultur'. Dette og lignende fællesskaber afspejler et bredere kulturelt fænomen, hvor individer søger og deler oplysning om sundhedsforhold på kanten af eller uden om sundhedssystemet. De alternative sundhedsautoriteter og uformelle netværk, der findes, forholder sig ofte kritisk til officielle anbefalinger og faciliterer tit kontakt til fx psykedelisk terapi. **På trods af at sådanne fællesskaber har en overvejende positiv effekt i forhold til at reducere potentielle skader ved psykedelisk stofbrug (5), kan der sideløbende med dette eksistere nogle faldgruber for især (sårbare) unge, der via disse fællesskaber kunne anspores til at overvurdere fordele eller undervurdere risici samt motiveres til at påbegynde et eksperimenterende forbrug af psykedeliske stoffer i forsøget på at drage omsorg for sig selv.** Forskning peger på, at den mentale sundhed blandt unge i Danmark er faldet gennem de seneste år, og at flere unge i uddannelsessystemet oplever stress og øget pres (6, 7). Med afsæt i filosoffen Michel Foucaults begreber *'Technologies of the self'* ('selvets teknologi') og *'Governmentality'* ('styringsrationale') – som beskriver, hvordan det enkelte menneske bliver opdraget til at tilpasse egenomsorg i forhold til samfundets behov og interesser (8) – fokuserer vi på forskellige diskurser, dvs. tilgange og italesættelser, til psykedeliske stoffer på internettet. Sociologen Nikolas Rose har beskrevet det 21. århundredes menneske som et *neuro-kemisk selv,* der påtager sig et stort ansvar for sin egen biologi, i forsøget på at styre mental og kropslig udvikling (9). I forskning om det moderne menneskes brug af optimeringsteknologier skelnes der ofte mellem 'optimering' og 'behandling' (10), og brugere af psykedeliske stoffer skelner ofte moralsk mellem at bruge stoffer funktionelt eller ej (11,12). I det internetforum, vi har undersøgt, ses en række forskellige måder at anskue psykedeliske stoffer på. Vi har fundet frem til fem forskellige strømninger eller 'diskurser', som vi kalder: *Den terapeutiske, den spirituelle, den rekreationelle, den optimerende og den videnskabelige diskurs.* Diskurserne skal forstås som den måde, hvorpå brugerne beskriver holdninger til, forståelser af og erfaringer med psykedeliske stoffer, og kan bidrage med indsigt i, hvordan og hvorfor psykedelisk stofbrug stiger, hvad de forskellige bevæggrunde, kulturelle og sociale mønstre samt forhold til sundhedssystemet og officielle behandlingsformer er. Vi illustrerer diskurserne med citater fra det online forum, vores undersøgelse har taget udgangspunkt i.

Den terapeutiske diskurs: om at behandle sig selv

Den terapeutiske diskurs er en forståelse af psykedeliske stoffer som en form for behandling. Der beskrives mange forskellige terapeutiske tilgange og formål, men fælles for dem alle er en

“Nogle unge kan fx overse potentielle problematiske aspekter af brugen af rusmidler, hvis der mangler en kritisk stemme.”

selvudviklings- og/eller healingproces, som hjælper brugeren med en bred vifte af oftest psykiske problemer. Den terapeutiske diskurs forholder sig ofte kritisk til det konventionelle sundhedsvæsen og tilbyder på denne måde et alternativ til traditionel behandling. Det kan bl.a. ses i følgende citat:

"I nutidens psykiatri passer det nok meget godt ind at diagnosticere den slags tilstande [psykiske lidelser], men psykiatrien er forskruet og utilstrækkelig på så mange måder, især når vi snakker psykedelika er den ikke så relevant. Er det ikke typisk psykedelisk terapi der skal til før man kommer ud af sådan et mønster?"

Den spirituelle diskurs:
om at søge vejledning og mening med livet

"Jeg synes ikke man skal tage dem for at kurere sindslidelser, men bruge dem til at blomstre spiritualitetens lotusblomst, og søge mening med livet."

Sådan lyder et citat, som meget godt kendetegner den spirituelle diskurs. Den adskiller sig fra den terapeutiske diskurs ved at fokusere på at finde noget udenfor sig selv, som kan guide og informere. Den spirituelle diskurs indeholder en tro på, at psykedeliske stoffer kan skabe forbindelse til ånder og andre dimensioner eller væsener, og at man derigennem udvikler spiritualitet og en følelse af at være en del af noget større end en selv. Den spirituelle diskurs bygger ofte på shamanistiske traditioner, og flere brugere beretter om anvendelse af psykedeliske stoffer i forbindelse med en ceremoni eller rituel handling.

Den rekreationelle diskurs:
om at opleve noget nyt

I det undersøgte forum, er der også opslag og kommentarer, som falder under det, man kunne kalde en rekreationel diskurs. Denne diskurs handler som regel om nydelse, oplevelser og nysgerrighed, og der fokuseres ofte på at bruge psykedeliske stoffer i sammenhæng med musik og samvær med andre. Denne diskurs indeholder oftest ikke normer, i forhold til hvor eller hvordan psykedeliske stoffer skal anvendes, og mange taler om brugen af forskellige stoffer på én gang som i det følgende citat:

"Skal fejre j-dag, så mig og min ven vil ryge nogle j's og tage en masse svampe. Sidst tog vi 7,5g tørret psyller og 2 mærker hver. I dag tænkte vi, at vi ville drikke 5-6 øl og så tage samme dosis svampe, måske lidt mere. Er øl og shrooms en dårlig blanding eller kan det give et godt kick?"

Den optimerende diskurs:
om at 'booste' sig selv

"Jeg har mest brugt det som et værktøj, når jeg skulle skrive kode og tænke i andre baner end jeg er vant til."

Sådan skriver en bruger, og den optimerende diskurs har da også som udgangspunkt, at psykedeliske stoffer kan hjælpe med at fremme præstationer både professionelt, og også fx socialt. Stofferne forstås som et 'boost', dvs. at der ikke nødvendigvis er noget galt i udgangspunktet, men at man gerne vil forbedre sig selv. Det kan for eksempel være et ønske om at være mere produktiv, kreativ eller kunne indgå i relationer, der ellers opleves svære. I modsætning til den terapeutiske diskurs fokuseres der her mest på resultatet og ikke så meget på processen.

Den videnskabelige diskurs:
om at skabe kemisk balance i hjernen

I den videnskabelige diskurs mener brugerne, at psykedeliske stoffer kan skabe ændringer i hjernen, og at der er en biologisk-kemisk forklaring på det, man oplever, at stofferne gør ved én. Denne diskurs adskiller sig fra de andre diskurser ved at fokusere mere på, hvordan stofferne virker, end på formålet med at bruge dem:

"Psykedeliske stoffer virker ved at sænke blodtilførslen til nogle specifikke dele af hjernen (primært den præfrontale cortex). Det er dele af hjernen, der normalt er associeret med identitet, lineær tanke, filtrering af sanseindtryk."

Som citatet også giver udtryk for, kan der spores adskillige formål med psykedelisk stofbrug indenfor den videnskabelige diskurs. Der er overlap med formål indenfor både den terapeutiske, rekreationelle og optimerende diskurs, men virkningen tilskrives ændringer i hjernens kemiske balance.

Svært for unge at navigere i de mange forskelligartede anbefalinger

I vores forskning præsenterer vi diskurserne adskilt, selvom de ofte overlapper på kryds og tværs. Diskussioner på internettet kan tit rumme flere diskurser på én gang, og enkeltpersoner giver ofte udtryk for oplevelser og holdninger, der tilhører flere diskurser. Når det alligevel giver mening at beskrive deres forskelle, er det for at pege på de ofte ret modsatrettede forklaringer og anbefalinger. Det kan være svært, særligt for unge eller nye brugere, at navigere i. Vores undersøgelse viser, at de unge, der opsøger

viden og vejledning om psykedeliske stoffer på internettet, med stor sandsynlighed vil blive præsenteret for overvejende positive holdninger til psykedeliske stoffer samt multiple og nogle gange helt forskellige råd. Det kan gøre det svært at vurdere, hvad som er rigtigt for én selv, særligt hvis der er tale om tilfælde, hvor personer er i behandling for psykiske problemer. Nogle unge kan fx overse potentielle problematiske aspekter af brugen af rusmidler, hvis der mangler en kritisk stemme (13). For at skabe ny empirisk indsigt i, hvordan disse online diskurser og internetfællesskaber er med til at forme unges brug af psykedeliske stoffer, fortsætter vi på Center for Rusmiddelforskning med at undersøge både positive og negative aspekter af denne påvirkning.

Referencer:

(1) Sessa, B. (2018). The 21st century psychedelic renaissance: heroic steps forward on the back of an elephant. Psychopharmacology, 235(2), 551-560.

(2) Sørensen AM. Tre ting, vi har lært af forsøg med psykedeliske stoffer. Videnskab.dk. Available at: https://videnskab.dk/krop-sundhed/tre-ting-vi-har-laert-af-forsoeg-med-psykedeliske-stoffer

(3) Stofmisbrugsdatabasen (Register of Individuals in Treatment for Substance Use Disorders) [Internet]. The National Board of Health and Welfare. 2020

(4) Rosino,M & A Linders 2015 Howard Becker in Hyperspace; Social learning in an online community. *Deviant behavior*, 39, 9, pg 725-739.

(5) Enghoff, O. (2021). *Community and practice in two generations of online illicit drugs discussions*. University of Manchester.

(6) Pedersen, Mads Uffe, M. Pedersen, A. del Palacio Gonzalez. Trivsel og brug af rusmidler blandt danske unge. 2014/2015-2019. Faglig rapport fra Center for Rusmiddelforskning. Januar 2020.

(7) Bjønness, Jeanett. Et udstrakt selv. Unges brug af medicinsk kognitiv forbedring for at trives og præstere bedre under uddannelse. Tidsskrift for Sygdom og Samfund, 2018; 15 (28), 87-111.

(8) Foucault, M., Technologies of the Self, in Technologies of the Self. A Seminar with Michel Foucault, L.H. Martin, H. Gutman, and P.H. Hutton, Editors. 1988, Tavistock Publications: London. p. 16-49.

(9) Rose, N., The Politics of Life itself. Biomedicine, Power and Subjectivity in the 21st Century. 2007, Princeton, NJ: Princeton University Press

(10) Petersen MA, A. Smith, DB Kristensen & K. Høyer 2022 (in press) Subjects in the making: Technologies of the self and aspirations for a good life in contemporary Denmark. *Medical anthropology.*

(11) Bancroft A, 2009 Drugs, Intoxication and Society. Cambridge, Polity

(12) Petersen MA, LS Nørgaard, JM Traulsen. 2015. Pursuing pleasures of productivity. Culture, Medicine & Psychiatry, 39; 665-679.

(13) Petersen MA, IL Petersen, C. Poulsen & LS N ørgaard. 2021. Persuasive posting on Instagram. International Journal of Drug Policy 95.